

Handwritten signature or name at the top of the page.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

114240

دانشگاه علامه طباطبائی

رساله دکتری

رشته جامعه شناسی

عنوان:

**تأثیر سرمایه اجتماعی بر مشارکت سیاسی
مطالعه موردی استان گلستان**

استاد راهنما:

دکتر محمد حسین پناهی

استادان مشاور:

دکتر محمد ابراهیم موحدی

دکتر محمد سعید ذکایی

دانشجو:

غلامرضا خوش فر

بهمن ۱۳۸۷

ایستاد محترم
تسبیح و ذکر

۱۳۸۸ / ۲ / ۱۴

۱۱۲۲۴۵

تقدیم به:

آموزگارانش و روش جامعہ شناسی؛ استادان گرانقدرم

سرچشمہ جوشان محبت و وفا؛ روان پاک مادرم

معلم تحت زندگی؛ پدرم

یار فداکار و ہمدم سگینا؛ ہمسرم

امیدہای زندگی ام؛ ساناز و محمود

چکیده

مشارکت سیاسی در سه دهه اخیر در ایران روند کاهشی داشته است. سیاستها، سطوح مختلف مباحث سیاسی و سطح منابع سیاسی در ترکیب با یکدیگر موجب ایجاد معیاری برای سنجش مشارکت سیاسی می‌شود. نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهند که ارتباطی قوی و قابل ملاحظه بین سرمایه اجتماعی و میزان مشارکت سیاسی وجود دارد. لین، گرانوویتر، پاتنام، فوکویاما، کلمن، بوردیو و هالپرن در سطوح خرد، میانه و کلان به بررسی کارکردها و آثار سرمایه اجتماعی در حوزه‌های مختلف پرداخته‌اند. با عنایت به نقش قابل ملاحظه سرمایه اجتماعی و ابعاد عمده آن مانند روابط و پیوندهای اجتماعی، اعتماد، تعامل اجتماعی و کنشهای یاری‌گرانه در تعیین کنشهای انسانی و اجتماعی و با توجه به شرایطی که موجب نوسان مشارکت سیاسی در جامعه می‌شود، و همچنین با عنایت به کارکردها و آثار سرمایه اجتماعی برای نظام اجتماعی و سیاسی جامعه می‌توان گفت که مسأله اصلی این تحقیق، نوسان و تغییر پذیری مشارکت سیاسی متأثر از سرمایه اجتماعی و ابعاد عمده آن می‌باشد. برای تحلیل و تبیین مشارکت سیاسی بر حسب سرمایه اجتماعی، چارچوب نظری تحقیق بر اساس نظریات لین، گرانوویتر، هالپرن و پاتنام تدوین گردید و بر اساس این چارچوب ترکیبی، مدل نظری و تحلیلی تحقیق طراحی و تنظیم شد. بر مبنای مدل نظری و تحلیلی تحقیق، فرضیه اصلی پژوهش این است که مشارکت سیاسی با سرمایه اجتماعی و ابعاد آن رابطه دارد. از لحاظ روش شناسی، برای بررسی اثرات سرمایه اجتماعی و ابعاد آن بر مشارکت سیاسی به روش پیمایشی از ۵۰۲ نفر از افراد ۱۹ سال به بالای ساکن در مرکز شهرستانهای استان گلستان که به روش تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند، اطلاعات لازم گردآوری شد. نتایج تحقیق نشان داد که مشارکت سیاسی انتخاباتی (رأی دادن) در استان گلستان قوی‌ترین جنبه مشارکت سیاسی بوده است. در تبیین مشارکت سیاسی مشخص شد که شبکه روابط و پیوندهای اجتماعی در سطح روابط رسمی، اعتماد در سطح اعتماد فردی، تعامل اجتماعی در سطح تعامل گروهی و کنش یاری‌گرانه در سطح اجتماعی و مذهبی بیشترین تأثیر را بر تغییرات مشارکت سیاسی دارند. بررسی رابطه ابعاد سرمایه اجتماعی در سطح کلان با مشارکت سیاسی نشان داد که بُعد اول سرمایه اجتماعی یعنی «زندگی انجمنی» به معنی عضویت افراد در نهادها و انجمنهای داوطلبانه رابطه مثبت ضعیفی با مشارکت سیاسی دارد در حالیکه بعد دوم آن یعنی «کار و کمک داوطلبانه»، رابطه بسیار قوی با مشارکت سیاسی دارد. در نهایت اینکه سرمایه اجتماعی و ابعاد آن به عنوان نظریه‌ای برای تبیین کنش‌های اجتماعی و سیاسی دارای اهمیت قابل ملاحظه‌ای است که بایستی در رویکردهای پژوهشی آتی مورد توجه و ملاحظه قرار گیرد.

واژگان کلیدی: سرمایه اجتماعی، اعتماد، مشارکت سیاسی انتخاباتی، مشارکت سیاسی فعال، استان گلستان.

پیشگفتار

از یک طرف گسترش دامنه شمولیت سرمایه و افزوده شدن سرمایه اجتماعی به زمره سرمایه هایی که تاکنون محدود به سرمایه های فیزیکی، مالی و انسانی بود، توجه به آن را روزافزون نموده، به طوری که سرمایه اجتماعی تبدیل به موضوعی جدید در مطالعات توسعه، اقتصاد و جامعه شناسی در سطح جهان گشته که در تبیین کنش های اجتماعی و سیاسی جایگاه ویژه ای یافته است. از طرف دیگر در چند دهه اخیر شاهد کاهش مداوم مشارکت سیاسی در سطوح ملی و محلی در کشور هستیم که نیاز به سبب شناسی و یافتن راهکارهایی برای ارتقاء آن دارد. از نظر بانک جهانی سرمایه اجتماعی به عنوان یکی از اشکال مهم سرمایه هر جامعه ای بوسیله منابع اصلی آن جامعه یعنی خانواده، اجتماع محلی، شرکت های تجاری، جامعه مدنی، بخش عمومی، قومیت و جنسیت بوجود می آید. یافته های پژوهشی در سطوح خرد، میانه و کلان، همگی بیانگر همبستگی بالای میزان سرمایه اجتماعی مردم هر جامعه با شاخص های مختلف توسعه آن جامعه از جمله توسعه سیاسی است. این ادعا که حاصل پژوهش های کلان می باشد به خوبی اهمیت سرمایه اجتماعی و ضرورت مطالعات جدی درباره رابطه آن با موضوعی نظیر مشارکت سیاسی را نشان می دهد. لذا با توجه به جدید بودن موضوع و همچنین علاقه ای که به سرمایه اجتماعی به عنوان نظریه ای برای تبیین مسایل و پدیده های اجتماعی در طول مدت تحصیل ایجاد شده بود، این حوزه به عنوان موضوع رساله انتخاب شد. بنابراین، موضوع اصلی این رساله بررسی و مطالعه رابطه بین سرمایه اجتماعی و ابعاد آن با مشارکت سیاسی در بین مردم استان گلستان ساکن در مراکز شهرستانها می باشد. در فصل اول این رساله کلیات تحقیق ارائه شده است که در آن به طرح مسأله، اهداف تحقیق، اهمیت موضوع، پیشینه داخلی و خارجی تحقیق، و سرانجام به جایگاه تحقیق حاضر پرداخته شده است. فصل دوم به چارچوب نظری اختصاص دارد که در سطوح خرد و کلان و ترکیبی به بیان نظریات صاحب نظران حوزه نظریه های مشارکت سیاسی و سرمایه اجتماعی پرداخته شده است. نظریات لین و گرانووتر در سطح خرد، نظریات فوکویاما و پاتنام در سطح کلان و نظریات بوردیو، کلمن و هالپرن در سطح خرد و کلان (ترکیبی)، مورد توجه قرار گرفته است. در فصل سوم عناصر روش شناختی بررسی شده اند. در این فصل ابتدا مفاهیم تعریف شده و برای ابعاد اصلی مشارکت سیاسی و سرمایه اجتماعی تعاریف نظری و عملیاتی ارائه گردیده است. جامعه آماری، حجم نمونه،

روش نمونه گیری، اعتبار و پایایی ابزار سنجش در سطوح خرد و کلان و تکنیک های تجزیه و تحلیل داده‌ها به طور مبسوط مورد بحث قرار گرفته است.

فصل چهارم به بیان یافته های تحقیق در دو سطح توصیفی و تحلیلی اختصاص دارد. در بخش تحلیلی از تکنیک های تحلیل رگرسیونی و تحلیل مسیر استفاده شده است. نتیجه گیری توصیفی، تبیینی و نظری در فصل پنجم انجام گرفته است.

در این تحقیق برای سنجش سرمایه اجتماعی در سطح کلان تلاش چشمگیری انجام شد و مدت زمان قابل ملاحظه ای برای انتخاب و تعیین مؤلفه‌ها و گویه های سنجش در سطح کلان صرف شد. اعتبار صوری و محتوایی گویه های سطح کلان با استفاده از نظرات متخصصان داخلی و خارجی (از جمله رابرت دی. پاتنام) تأیید گردید و در نهایت ۱۸ گویه برای سنجش و اندازه گیری سرمایه اجتماعی در سطح کلان انتخاب شدند که در بخش پیشنهادات برای سنجش در سطح ملی توصیه شده اند.

هر تحقیقی با مسایل و مشکلات، و محدودیت هایی همراه است که نتایج و یافته های آن را تحت تأثیر قرار می دهد. این تحقیق نیز از این قاعده مستثنی نبوده و از مشکلاتی نظیر گستردگی جامعه آماری، وسیع بودن موضوع در دو سطح خرد و کلان، و همچنین مسایلی مانند تعریف نظری و عملیاتی متغیرها و مفاهیم اصلی تحقیق، کمیت گرایی و نتایج غیر قابل انتظار رنج می برد.

در ابتدای این جریده برگی به تقدیر و تشکر اختصاص یافته و در آن تلاش گردیده تا از همه کسانی که به انجام این تحقیق مدد رسانده اند، تقدیر گردد. اگر افراد و یا سازمانهایی هستند که از قلم افتاده اند، این کاستی را بر نگارنده ببخشایند زیرا وسعت کار موجب غفلت از بسیاری ابعاد و جوانب می گردد لذا در اینجا مجدداً از همه افرادی که به نحوی از انحاء در به ثمر رسیدن و انجام این رساله یاریگر اینجانب بوده اند کمال تقدیر و تشکر را دارم.

تقدیر و تشکر

در طول سالهای تحصیل، به ویژه در طول بیش از سه سال که به نگارش این رساله مشغول بودم، از همراهی، همدلی، لطف و محبت، همکاری و مشاوره افراد بسیاری بهره برده ام که ذکر نام تمامی آنها در این فضای اندک نمی گنجد و به ناچار صرفاً نام برخی از آنها در این لوح قید می شود. جناب آقای دکتر محمد حسین پناهی که هم در طول دوره تحصیلی و هم در طول مدت تکمیل رساله همواره از لطف و محبت بی دریغ ایشان بهره برده ام، در مقام استاد راهنما هدایت اصلی پژوهش بر عهده ایشان بود و با راهنمایی ها و تذکرات ارزنده خود نقش مهمی در شکل و محتوای این پژوهش داشته اند که بی نهایت از زحمات این استاد فرزانه قدردانی می کنم و همواره توفیق و تندرستی ایشان را آرزومندم.

از استادان گرانقدر جناب آقای دکتر محمد ابراهیم موحدی و جناب آقای دکتر محمد سعید ذکایی که در مقام استادان مشاور با ارائه نظرات ارزنده خود غنای بیشتر پژوهش را به ویژه از بعد روش شناختی و سطوح تحلیل فراهم نمودند، بی نهایت سپاسگزارم.

از استادان بزرگوار و فرزانه؛ داوران محترم رساله، جناب آقای دکتر محمد عبداللهی و جناب آقای دکتر سعید معیدفر که با دقت فراوان نکات ارزنده ای را در جلسات پیش دفاع و دفاع ارائه فرمودند و انجام اصلاحات مورد نظر ایشان قطعاً بر غنای بینشی و روشی و محتوای این رساله نقش حائز اهمیتی داشته است، کمال تقدیر و تشکر را دارم.

تعداد زیادی از دوستان و همکارانم در رفع موانع و مشکلات و ارتقای کیفی این رساله مؤثر بوده اند. دکتر محمود شارع پور منابع و پژوهشهای سرمایه اجتماعی را در اختیار اینجانب قرار دادند و دکتر صادق صالحی تعدادی از منابع مورد نیاز را از کتابخانه دانشگاه لیدز انگلستان تهیه و ارسال نمودند و دکتر محمد فاضلی و دکتر قربانعلی ابراهیمی در تحلیل نهایی یاری گر اینجانب بودند. آقایان حسینعلی سرگزی و علی اکبر محمد رضایی با کمک تیم پرسشگران مؤسسه فرهنگی- پژوهشی چالش جویان گلستان در جمع آوری داده ها کمک شایانی نمودند. آقای حسین کردی که در مدت سه و نیم سال گذراندن رساله همواره همراه و یاور اینجانب بودند. وظیفه خود می دانم که قدردان کمک های یکایک آنان باشم، چرا که بدون کمک ها و حمایت های آنان انجام این کار بسی دشوارتر می بود.

در مراحل مختلف مراجعه به دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی در طول سنوات تحصیلی و به ویژه در مرحله انجام اصلاحات مورد نظر داوران محترم، از کمک ها و محبت های بی دریغ دوستانی در خانه

دانشجویی شهید ورامینی بهره‌مند شدم که ذکر نام آنان را بر خود فرض دانسته و از محبت های آنان سپاسگزارم: آقایان عباس اسکوئیان، پیمان اسماعیلی، یونس دانش، مهدی حمای، مجتبی نصیری پور، رضا فیض آبادی، رحمت میرزایی.

عدم امکان دسترسی به برخی از منابع موجب شد تا از نظرات و منابع محققان و اساتیدی در خارج از کشور استفاده شود که لازم می‌دانم به رسم سپاسگزاری اسامی آنان را قید نمایم:

رابرت دی. پاتنام (Robert D. Putnam) که با اظهار نظر در باره شاخصهای سنجش سرمایه اجتماعی در سطح کلان راهگشای انتخاب شاخصها بود و ایستر فاجس (Eister Fachs) که با ارسال مقاله ارزنده خود به غنای پیشینه تجربی تحقیق کمک کرد.

بیش از همه چیز و همه کس مدیون فداکاری خانواده ام هستم، به ویژه همسر و فرزندانم (ساناز و محمود) که با امیدواری؛ شکیبایی و همدلی صبورانه فضای آرام و صمیمانه ای را برای انجام تحقیق و نوشتن این صفحات فراهم کردند. امیدوارم هرگونه کاستی در انجام وظایف همسری و پدری را در طول این دوره بر من ببخشایند.

در انتها از همه افراد، نهادها و سازمانهایی که به نحوی از انحاء در مراحل مختلف تحقیق از جمله: تهیه منابع، ورود و پردازش داده ها، تایپ متون، اظهار نظر، مشاوره، اصلاح نهایی، دفاعیه و ... با قدمها و قلمهای خویش یاریگر اینجانب در به انجام رساندن این رساله بوده اند، قدردان و سپاسگزارم.

بهمن ۱۳۸۷

غلامرضا خوش فر

فهرست کلی مطالب

صفحه	عنوان
۱-۴۲	فصل اول: کلیات تحقیق
۱	طرح مسأله
۴	اهداف تحقیق
۴	ضرورت تحقیق
۶	مروری بر پیشینه تحقیق
۴۴-۱۴۴	فصل دوم: مبانی نظری تحقیق
۴۶	نظریه های مشارکت سیاسی
۶۱	نظریه های سرمایه اجتماعی
۹۵	چارچوب نظری تحقیق
۱۰۶	فرضیه های تحقیق
۱۰۷	فصل سوم: روش تحقیق
۱۰۹	نوع روش تحقیق
۱۱۱	مفهوم سازی
۱۴۶	واحد تحلیل و سطح تحلیل
۱۴۶	جمعیت آماری
۱۴۸	شیوه نمونه گیری و روش محاسبه حجم نمونه
۱۵۴	اعتبار و پایایی تحقیق
۱۶۱-۲۶۳	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها
۱۶۲	توصیف داده ها
۱۹۶	تحلیل داده ها و آزمون فرضیه ها
۲۶۴-۲۸۵	فصل پنجم: نتیجه گیری
۲۶۷	یافته های توصیفی
۲۷۵	نتیجه گیری تبیینی
۲۸۲	نتیجه گیری نهایی
۲۸۲	پیشنهادها

فهرست تفصیلی مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	چکیده.....
الف.....	پیشگفتار.....
۱-۴۲.....	فصل اول: کلیات تحقیق
۱.....	طرح مسأله.....
۴.....	اهداف تحقیق.....
۴.....	ضرورت تحقیق.....
۶.....	مروری بر پیشینه تحقیق.....
۶.....	مشارکت سیاسی.....
۱۱.....	سرمایه اجتماعی.....
۱۶.....	مروری بر تحقیقات انجام شده در باره موضوع تحقیق.....
۱۹.....	پیشینه تحقیق در باره مشارکت سیاسی.....
۲۹.....	پیشینه تحقیق در باره تأثیر سرمایه اجتماعی بر مشارکت سیاسی.....
۲۹.....	تحقیقات خارجی.....
۳۵.....	تحقیقات داخلی.....
۴۰.....	جمع بندی مرور ادبیات تحقیق.....
۴۲.....	نگاهی به جایگاه و مشارکت علمی تحقیق حاضر.....
۴۴-۱۴۴.....	فصل دوم: مبانی نظری تحقیق
۴۶.....	نظریه های مشارکت سیاسی.....
۴۶.....	۱-نظریه های روانشناختی مشارکت سیاسی.....
۵۰.....	۲-نظریه های اجتماعی-اقتصادی.....
۵۴.....	۳-نظریه های ساختاری و اجتماعی مشارکت سیاسی.....
۶۱.....	۲-نظریه های سرمایه اجتماعی.....
۶۲.....	طبقه بندی نظریه های سرمایه اجتماعی.....
۶۵.....	الف-نظریه های سرمایه اجتماعی سطح خُرد.....
۶۶.....	۱-نن لین.....
۶۷.....	۲-بری ولمن.....

صفحه	عنوان
۶۸	۳- گرانووتر و نظریه پیوندهای ضعیف
۷۱	ب- نظریه های سرمایه اجتماعی سطح کلان
۷۱	۱- رابرت پاتنام
۷۶	۲- فرانسیس فوکویاما
۷۸	ج- نظریه های سرمایه اجتماعی سطح خرد و کلان (تلفیقی)
۷۸	۱- پیربورديو
۷۹	۲- جیمز کلمن
۸۱	۳- دیوید هالپرن
۹۱	د- مقایسه رویکردهای نظری سرمایه اجتماعی
۹۵	چارچوب نظری تحقیق
۱۰۶	فرضیه های تحقیق
۱۰۷-۱۶۰	فصل سوم: روش تحقیق
۱۰۸	نوع روش تحقیق
۱۱۱	مفهوم سازی
۱۱۱	۱- تعریف نظری و عملیاتی سرمایه اجتماعی در سطح خرد
۱۲۷	۲- تعریف نظری و عملیاتی سرمایه اجتماعی در سطح کلان.
۱۳۰	۳- تعریف نظری و عملیاتی مشارکت سیاسی در سطح خرد.
۱۳۸	۴- تعریف نظری و عملیاتی مشارکت سیاسی در سطح کلان
۱۳۹	۵- تعریف عوامل زمینه ای (مستقل) موثر بر مشارکت سیاسی
۱۴۶	واحد تحلیل و سطح تحلیل
۱۴۶	جمعیت آماری
۱۴۸	شیوه نمونه گیری و روش محاسبه حجم نمونه
۱۵۳	نحوه جمع آوری داده ها
۱۵۳	تکنیکهای تجزیه و تحلیل داده ها
۱۵۴	اعتبار و پایایی تحقیق
۱۵۶	اعتبار و پایایی ابزار سنجش در سطح خرد
۱۵۹	اعتبار و پایایی ابزار سنجش در سطح کلان
۱۶۰	نحوه ساختن شاخص سرمایه اجتماعی در سطح کلان

صفحه	عنوان
۱۶۱-۲۶۳	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها
۱۶۲	توصیف داده ها
۱۶۲	۱-ویژگیهای فردی و اجتماعی نمونه
۱۷۱	۲- توصیف متغیرهای اصلی تحقیق
۱۷۲	شاخص مشارکت سیاسی
۱۷۳	ابعاد مشارکت سیاسی
۱۷۹	شاخص سرمایه اجتماعی و ابعاد آن
۱۸۸	متغیرهای مستقل (زمینه ای)
۱۹۶	تحلیل داده ها و آزمون فرضیه ها
۱۹۶	تجزیه و تحلیل ساده تأثیر سرمایه اجتماعی بر مشارکت سیاسی
۱۹۶	رابطه مشارکت سیاسی با سرمایه اجتماعی
۱۹۶	رابطه مشارکت سیاسی با ابعاد سرمایه اجتماعی
۲۰۱	متغیرهای زمینه ای و محیطی
۲۰۳	تفاوت ها
۲۱۰	تحلیل رگرسیونی ساده تأثیر متغیرهای مستقل بر شاخص مشارکت سیاسی
۲۱۳	تحلیل رگرسیونی چند متغیره (تأثیر متغیرهای مستقل بر مشارکت سیاسی)
۲۱۵	مدل های رگرسیونی
۲۱۵	تحلیل رگرسیون پس رونده
۲۲۱	تحلیل رگرسیون قدم به قدم یا گام به گام
۲۲۳	تحلیل رگرسیونی چند متغیره مؤلفه ها و معرف های شاخص های متغیرهای مستقل
۲۲۶	تحلیل مسیر متغیرها
۲۴۵	تجزیه و تحلیل داده ها در سطح کلان
۲۴۸	امکان استفاده از روش تحلیل چند سطحی در این تحقیق
۲۴۸	داده های سرمایه اجتماعی در سطح کلان
۲۴۸	محاسبه شاخصهای سرمایه اجتماعی در سطح کلان
۲۵۲	داده های سطح کلان مشارکت سیاسی
۲۵۳	داده های سطح کلان سطح توسعه یافتگی
۲۵۵	میزان سرمایه اجتماعی در سطح کلان

صفحه	عنوان
۲۵۶	میزان سرمایه اجتماعی به تفکیک مراکز شهرستان ها
۲۵۷	میزان مشارکت سیاسی در سطح کلان
۲۵۷	مقایسه نظر و عمل مردم
۲۵۹	تحلیل متغیرهای اصلی سطح کلان
۲۵۹	همبستگی ها
۲۶۲	رابطه بین سطوح خُرد و کلان
۲۶۴-۲۸۷	فصل پنجم: نتیجه گیری
۲۶۸	یافته های تحقیق
۲۶۸	۱- یافته های توصیفی
۲۷۱	۲- یافته های تبیینی
۲۷۶	۳- نتیجه گیری تبیینی
۲۸۰	۴- نتیجه گیری تحلیل سطح کلان
۲۸۱	۵- رابطه بین سطوح خُرد و کلان
۲۸۳	۶- نتیجه گیری نهایی
۲۸۵	۷- پیشنهادها
۲۸۵	الف- پیشنهادهای کاربردی
۲۸۶	ب- پیشنهادهای پژوهشی
۲۸۹	فهرست منابع
۲۹۸	ضمائم

فهرست جداول

صفحه

عنوان

۱۱	جدول شماره ۱-۱: فهرست مبدعان مستقل مفهوم سرمایه اجتماعی در قرن بیستم
۴۸	جدول شماره ۱-۲: رابطه اثر بخشی سیاسی و اعتماد سیاسی
۶۴	جدول شماره ۲-۲: رویکردهای سرمایه اجتماعی و عناصر محوری آن
۹۴	جدول شماره ۲-۳: تعاریف، اهداف، تحلیل و منافع حاصل از سرمایه اجتماعی
۱۲۴	جدول شماره ۱-۳: ابعاد و مولفه های سرمایه اجتماعی و تعاریف عملیاتی ارائه شده جهت سنجش آنها
۱۲۶	جدول شماره ۲-۳: موضوع سوالات، سطح اندازه گیری، دامنه تغییر، ضرایب، تعداد سوالات
۱۳۰	جدول شماره ۳-۳: میانگین نمرات گویه های سنجش سرمایه اجتماعی در سطح کلان
۱۳۵	جدول شماره ۳-۴: سوالات، سطح اندازه گیری، دامنه و ضرایب معرفهای مشارکت سیاسی
۱۳۶	جدول شماره ۳-۵: ماتریس همبستگی دو به دوی متغیرهای سنجش مشارکت سیاسی انتخاباتی
۱۳۶	جدول شماره ۳-۶: ماتریس همبستگی مشارکت سیاسی غیر انتخاباتی (در سطح تربیتی)
۱۳۷	جدول شماره ۳-۷: ماتریس همبستگی مشارکت سیاسی غیر انتخاباتی (در سطح اسمی)
۱۳۸	جدول شماره ۳-۸: میزان همبستگی شاخص مشارکت سیاسی با معرفهایش (اعتبار درونی شاخص)
۱۳۹	جدول شماره ۳-۹: پایایی معرفهای مشارکت سیاسی در سطح کلان
۱۴۱	جدول شماره ۳-۱۰: تعریف عملیاتی میزان استفاده از وسایل ارتباط جمعی
۱۴۳	جدول شماره ۳-۱۱: مقادیر شاخصهای سنجش درجه توسعه یافتگی استان گلستان ۱۳۸۵
۱۴۵	جدول شماره ۳-۱۲: تعاریف عملیاتی متغیرهای زمینه ای
۱۴۵	جدول شماره ۳-۱۳: مؤلفه های شاخص ترکیبی پایگاه اجتماعی - اقتصادی
۱۴۶	جدول شماره ۳-۱۴: توزیع مراتب پایگاه اقتصادی - اجتماعی بر حسب متغیر کیفی
۱۵۷	جدول شماره ۳-۱۵: امتیاز بندی و طبقات هزینه ماهانه خانوار
۱۵۸	جدول شماره ۳-۱۶: ضرایب پایایی برای ابعاد و مؤلفه های سرمایه اجتماعی
۱۵۸	جدول شماره ۳-۱۷: ضرایب پایایی برای ابعاد و مؤلفه های مشارکت سیاسی
۱۵۹	جدول شماره ۳-۱۸: ضرایب پایایی برای مفاهیم و متغیرهای زمینه ای و سایر متغیرهای تحقیق
۱۶۳	جدول شماره ۴-۱: توزیع جمعیت و نمونه آماری
۱۶۴	جدول شماره ۴-۲: توزیع فراوانی پاسخگویان نمونه بر حسب جنس
۱۶۵	جدول شماره ۴-۳: توزیع فراوانی پاسخ گویان نمونه بر حسب وضع تأهل
۱۶۶	جدول شماره ۴-۴: توزیع فراوانی پاسخ گویان بر حسب تعداد اعضای خانواده

- ۱۶۷ جدول شماره ۴-۵: توزیع فراوانی پاسخ گویان نمونه بر حسب محل تولد
- ۱۶۹ جدول شماره ۴-۶: توزیع فراوانی پاسخ گویان نمونه بر حسب مدت زندگی
- ۱۷۰ جدول شماره ۴-۷: توزیع فراوانی پاسخ گویان نمونه بر حسب سطح تحصیل
- ۱۷۱ جدول شماره ۴-۸: توزیع فراوانی پاسخ گویان نمونه بر حسب نوع فعالیت اصلی
- ۱۷۲ جدول شماره ۴-۹: شاخص های آماری مفاهیم و متغیرهای اصلی تحقیق
- ۱۷۲ جدول شماره ۴-۱۰: توزیع فراوانی سطح مشارکت سیاسی
- ۱۷۴ جدول شماره ۴-۱۱: ضریب آزمون کیزر مایر و بارتلت
- ۱۷۶ جدول شماره ۴-۱۲: پاسخ گویان بر حسب میزان مشارکت سیاسی غیر انتخاباتی (گرایش به سیاست)
- ۱۷۷ جدول شماره ۴-۱۳: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب مشارکت سیاسی فعال یا غیر انتخاباتی
- ۱۷۸ جدول شماره ۴-۱۴: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب مشارکت انتخاباتی
- ۱۷۹ جدول شماره ۴-۱۵: توزیع فراوانی مقیاس سرمایه اجتماعی
- ۱۸۰ جدول شماره ۴-۱۶: توزیع فراوانی مقیاس شبکه روابط و پیوند های اجتماعی
- ۱۸۱ جدول شماره ۴-۱۷: توزیع فراوانی مقیاس اعتماد
- ۱۸۲ جدول شماره ۴-۱۸: توزیع فراوانی پاسخ گویان بر حسب میزان اعتماد و صداقت مردم
- ۱۸۲ جدول شماره ۴-۱۹: توزیع فراوانی پاسخ گویان بر حسب میزان قابلیت اعتماد به عموم
- ۱۸۴ جدول شماره ۴-۲۰: توزیع فراوانی مقیاس اعتماد نهادی (اعتماد به سازمانها و نهادها)
- ۱۸۵ جدول شماره ۴-۲۱: توزیع فراوانی مقیاس تعامل اجتماعی
- ۱۸۷ جدول شماره ۴-۲۲: توزیع فراوانی مقیاس کنش های یاریگرانه
- ۱۸۹ جدول شماره ۴-۲۳: توزیع فراوانی پاسخ گویان نمونه بر حسب منزلت شغلی
- ۱۹۰ جدول شماره ۴-۲۴: توزیع فراوانی پاسخ گویان نمونه بر حسب هزینه ماهانه خانوار
- ۱۹۱ جدول شماره ۴-۲۵: توزیع فراوانی پاسخگویان نمونه بر حسب فقر
- ۱۹۲ جدول شماره ۴-۲۶: توزیع فراوانی پاسخ گویان بر حسب انجام فعالیت های فراغتی
- ۱۹۳ جدول شماره ۴-۲۷: توزیع فراوانی پاسخ گویان نمونه بر حسب منزلت اجتماعی
- ۱۹۴ جدول شماره ۴-۲۸: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب قومیت
- ۱۹۵ جدول شماره ۴-۲۹: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب نوع مذهب
- ۱۹۶ جدول شماره ۴-۳۰: خلاصه شاخص های آماری ضریب همبستگی پیرسون
- ۱۹۷ جدول شماره ۴-۳۱: خلاصه شاخص های آماری ضریب همبستگی اسپیرمن
- ۱۹۹ جدول شماره ۴-۳۲: رابطه اعتماد و مؤلفه های آن با مشارکت سیاسی و ابعاد آن
- ۲۰۲ جدول شماره ۴-۳۳: خلاصه شاخص های آماری ضرایب همبستگی پیرسون و اسپیرمن

- جدول شماره ۴-۳۴: مقایسه میانگین مشارکت سیاسی بر حسب جنسیت ۲۰۴
- جدول شماره ۴-۳۵: مقایسه میانگین مشارکت سیاسی بر حسب وضع تأهل ۲۰۵
- جدول شماره ۴-۳۶: مقایسه میانگین مشارکت سیاسی بر حسب محل تولد ۲۰۵
- جدول شماره ۴-۳۷: مقایسه میانگین مشارکت سیاسی بر حسب گروه مذهبی ۲۰۶
- جدول شماره ۴-۳۸: مقایسه میانگین و انحراف معیار میزان مشارکت سیاسی بر حسب قومیت ۲۰۷
- جدول شماره ۴-۳۹: آنالیز واریانس یک طرفه میانگین مشارکت سیاسی ۲۰۷
- جدول شماره ۴-۴۰: مقایسه میانگین و انحراف معیار میزان مشارکت سیاسی بر حسب وضع فعالیت ۲۰۸
- جدول شماره ۴-۴۱: آنالیز واریانس یک طرفه میانگین مشارکت سیاسی بر حسب وضع فعالیت ۲۰۹
- جدول شماره ۴-۴۲: ضرایب تحلیل رگرسیونی ساده شاخص مشارکت سیاسی ۲۱۱
- جدول شماره ۴-۴۳: مدل اول: نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیره تأثیر ابعاد اصلی سرمایه اجتماعی ۲۱۶
- جدول شماره ۴-۴۴: مدل اول: ضرایب تأثیر ابعاد اصلی سرمایه اجتماعی ۲۱۶
- جدول شماره ۴-۴۵: متغیرهای خارج از معادله ۲۱۷
- جدول شماره ۴-۴۶: مدل دوم: نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیره در باره تأثیر سرمایه اجتماعی ۲۱۹
- جدول شماره ۴-۴۷: مدل دوم: تأثیر سرمایه اجتماعی ۲۲۰
- جدول شماره ۴-۴۸: متغیرهای خارج از معادله ۲۲۱
- جدول شماره ۴-۴۹: نتایج حاصل از تحلیل رگرسیونی چند متغیره تأثیر سرمایه اجتماعی ۲۲۲
- جدول شماره ۴-۵۰: همبستگی های معنی دار مشارکت سیاسی با مؤلفه ها و معرفهای متغیرهای مستقل ۲۲۴
- جدول شماره ۴-۵۱: نتایج تحلیل رگرسیونی چند متغیره شاخص مشارکت سیاسی و مؤلفه ها ۲۲۵
- جدول شماره ۴-۵۲: تعریف متغیرهای درون معادله جهت انجام تحلیل مسیر ۲۲۹
- جدول شماره ۴-۵۳: خلاصه مدل اول: تحلیل مسیر تأثیر سرمایه اجتماعی ۲۳۰
- جدول شماره ۴-۵۴: ضرایب غیر استاندارد و استاندارد متغیرهای مدل ۲۳۰
- جدول شماره ۴-۵۵: خلاصه مدل دوم: تحلیل مسیر تأثیر سرمایه اجتماعی ۲۳۳
- جدول شماره ۴-۵۶: ضرایب غیر استاندارد و استاندارد متغیرهای مدل ۲۳۳
- جدول شماره ۴-۵۷: خلاصه مدل سوم: تحلیل مسیر تأثیر سرمایه اجتماعی ۲۳۴
- جدول شماره ۴-۵۸: ضرایب غیر استاندارد و استاندارد متغیرهای مدل ۲۳۵
- جدول شماره ۴-۵۹: خلاصه مدل چهارم: تحلیل مسیر تأثیر تعاملات اجتماعی ۲۳۶
- جدول شماره ۴-۶۰: ضرایب غیر استاندارد و استاندارد متغیرهای مدل ۲۳۶
- جدول شماره ۴-۶۱: اثرات مستقیم و غیرمستقیم تعاملات اجتماعی ($X1$) بر مشارکت سیاسی (y) ۲۳۹
- جدول شماره ۴-۶۲: اثرات مستقیم و غیرمستقیم پایگاه اجتماعی ($X2$) بر مشارکت سیاسی (y) ۲۳۹

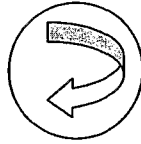
- جدول شماره ۴-۶۳: اثرات مستقیم و غیرمستقیم مذهب (X3) بر مشارکت سیاسی (y) ۲۴۰
- جدول شماره ۴-۶۴: اثرات مستقیم و غیرمستقیم کنش های یاریگرانه (X4) بر مشارکت سیاسی (y) ۲۴۰
- جدول شماره ۴-۶۵: اثرات مستقیم و غیرمستقیم جنسیت (X5) بر مشارکت سیاسی (y) ۲۴۰
- جدول شماره ۴-۶۶: اثرات مستقیم و غیرمستقیم استفاده از مطبوعات (X6) بر مشارکت سیاسی (y) ۲۴۱
- جدول شماره ۴-۶۷: اثرات مستقیم و غیرمستقیم استفاده از اینترنت (X7) بر مشارکت سیاسی (y) ۲۴۱
- جدول شماره ۴-۶۸: اثرات مستقیم و غیرمستقیم سرمایه اجتماعی شبکه ای (X8) بر مشارکت سیاسی (y) ۲۴۱
- جدول شماره ۴-۶۹: مجموع تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای مستقل بر متغیرهای وابسته ۲۴۲
- جدول شماره ۴-۷۰: شاخص های آماری مفاهیم و متغیرهای اصلی تحقیق در سطح کلان ۲۴۵
- جدول شماره ۴-۷۱: خلاصه مقادیر آیتیم های زندگی تشکیلاتی در گروه یا اجتماع ۲۵۰
- جدول شماره ۴-۷۲: خلاصه مقیاسهای دهگانه کمک و کار داوطلبانه مردم (سرمایه اجتماعی کلان) ۲۵۱
- جدول شماره ۴-۷۳: خلاصه مقیاسهای چهارگانه مشارکت در امور عمومی (سرمایه اجتماعی کلان) ۲۵۲
- جدول شماره ۴-۷۴: میزان اهمیت (وزن) هر یک از گویه های ابعاد سرمایه اجتماعی در سطح کلان ۲۵۵
- جدول شماره ۴-۷۵: شاخص های آمار توصیفی برای ابعاد سرمایه اجتماعی در سطح کلان ۲۵۶
- جدول شماره ۴-۷۶: توزیع شهرستان های استان گلستان بر حسب سرمایه اجتماعی (مقادیر استاندارد) ۲۵۶
- جدول شماره ۴-۷۷: شاخص های آمار توصیفی گویه های مشارکت سیاسی در سطح کلان ۲۵۷
- جدول شماره ۴-۷۸: ضرایب همبستگی پیرسون برای مشارکت سیاسی در سطح کلان ۲۶۰
- جدول شماره ۴-۷۹: ضرایب همبستگی پیرسون برای سرمایه اجتماعی در سطح کلان ۲۶۲
- جدول شماره ۴-۸۰: ضرایب همبستگی پیرسون برای سرمایه اجتماعی کلان با متغیرهای مستقل ۲۶۳

فهرست اشکال و نمودارها

صفحه	عنوان
۳۲	شکل شماره ۱-۱: اثرات سرمایه اجتماعی و سیاسی بر مشارکت سیاسی
۳۷	شکل شماره ۲-۱-مدل تحلیلی پایان نامه روشنفکر
۴۱	شکل شماره ۳-۱: مفاهیم و متغیرهای مورد بررسی در منابع مرور شده
۵۷	شکل شماره ۱-۲- رابطه بین نهادمندی سیاسی و تقاضای مشارکت سیاسی
۷۶	شکل شماره ۱/۲-۲: نظریه سرمایه اجتماعی رابرت پاتنام
۸۳	شکل شماره ۲-۲: مؤلفه ها و کارکردهای سرمایه اجتماعی در سطح تحلیل خرد
۸۴	شکل شماره ۳-۲: مؤلفه ها و کارکردهای سرمایه اجتماعی در سطح تحلیل میانه
۸۵	شکل شماره ۴-۲: مؤلفه ها و کارکردهای سرمایه اجتماعی در سطح تحلیل کلان
۸۶	شکل شماره ۵-۲: چگونگی ترکیب های مختلف از پیوندهای درون گروهی و برون گروهی
۸۹	شکل شماره ۶-۲: روابط علی بین سرمایه اجتماعی و رشد اقتصادی
۲۳۲	شکل شماره ۱-۴: اولین نمودار مسیر
۲۳۴	شکل شماره ۲-۴: دومین نمودار مسیر
۲۳۵	شکل شماره ۳-۴: سومین نمودار مسیر
۲۳۶	شکل شماره ۴-۴: چهارمین نمودار مسیر
۲۳۸	شکل شماره ۵-۴: نمودار نهایی مدل تحلیل مسیر تحقیق همراه با ضرایب بتا
۵۷	نمودار شماره ۱-۲: رابطه بین نهادمندی سیاسی و تقاضای مشارکت سیاسی

فصل اول

کلیات تحقیق

فصل اول: کلیات تحقیق

طرح مسأله

مشارکت سیاسی در سه دهه اخیر در ایران روند کاهشی داشته است. این کاهش مشارکت به ویژه مشارکت انتخاباتی در مناطق مرزی و استان های چند قومی و مذهبی ایران مانند سیستان و بلوچستان، کردستان و گلستان بیشتر بوده است. در تبیین نوسانات مشارکت سیاسی از نظریه های مختلفی استفاده می شود لکن در این مطالعه تمرکز بر عامل سرمایه اجتماعی می باشد. تجربیات بسیاری نشان می دهند که سرمایه اجتماعی با مشارکت انتخاباتی (شرکت کنندگان: میانگین رأی جمعیت دارای سن رأی)، فرهنگ سیاسی (تحمل اجتماعی)، اعتماد نهادی (اعتماد به دولت و نهادهای خصوصی و بین المللی)، دموکراتیزاسیون (شاخص حقوق سیاسی و آزادیهای مدنی)، و حکومت داری مطلوب (ثبات سیاسی، نقش قانون، کارآمدی دولت، فساد) پیوند های معناداری داشته است. سرمایه اجتماعی^۱ از مفاهیم نوینی است که امروزه در بررسیهای اقتصادی و اجتماعی جوامع مدرن مطرح گردیده است. طرح این رویکرد در بسیاری از مباحث اقتصادی، نشان دهنده اهمیت نقش ساختارها و روابط اجتماعی بر متغیرهای سیاسی و اقتصادی است. زمینه های تحقق کارکردهای سرمایه اجتماعی نظیر: مشارکت سیاسی و عضویت داوطلبانه در سازمانهای غیر دولتی صرفاً در صورت وجود سرمایه اجتماعی غنی در سطوح فردی و اجتماعی امکان ظهور و بروز می یابند. بنابراین اطلاع از کمیت و کیفیت سرمایه اجتماعی و نحوه توزیع آن در جامعه و رابطه آن با متغیرهای دیگر قدرت درک و پیش بینی بیشتری نسبت به پدیده ها و مسائل اجتماعی می دهد. «سرمایه اجتماعی»، اجتماعی است زیرا هر یک از تعاملات اجتماعی در این چهارچوب همراه با اثرات خارجی خواهند بود که علاوه بر اعضای شرکت کننده در این تعامل، سایر افراد جامعه نیز از این منافع بهره مند خواهند شد.